

Jak přimět politiky, aby sloužili veřejnosti?

Konference „*Dobrá správa pro všechny?*“
Evropské hnutí v České republice, Praha 24. září 2014

Prof. Martin POTŮČEK

Centrum pro sociální a ekonomické strategie a
Institut sociologických studií,
Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy

<http://www.martinpotucek.cz>

Co si myslí občané o politickém systému...

Hodnocení minulého a současného politického systému v ČR
občané – v % (výzkum CVVM, únor 2012):

	Velmi dobrý	Spíše dobrý	Ani dobrý, ani špatný	Spíše špatný	Velmi špatný
Předlistopadový politický systém <i>(v únoru 2012)</i>	3	20	25	20	17
Politický systém <i>(únor 2012)</i>	1	14	23	36	24

Pozn.: dopočet do 100 % v řádku tvoří odpovědi „neví“.

... o možnosti ovlivňovat veřejné dění...

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne
Vyjadřovat se k problémům společnosti	16	39	29	14
Ovlivnit řešení problémů ve své obci	5	33	41	19
Dosáhnout svých oprávněných požadavků	2	21	45	25
Ovlivnit řešení problémů ve státě	1	7	34	57

Pozn.: dopočet do 100 % v řádku tvoří odpovědi „neví“.

Od roku 2009 klesl podíl osob, které souhlasí s výrokem, že volby jsou účinným způsobem, jak mohou lidé ovlivnit to, co dělají politici, z 55 % na 43 %.
(Všechny údaje z výzkumu CVVM, únor 2012)

...a jak se politice sami věnují.

Jak často se občané věnují... v % (výzkum CVVM, únor 2012):

	Roz- hodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Roz- hodně ne
Sledování informací o politice v médiích	34	37	24	5
Diskutování o politice s přáteli	9	32	38	21
Přesvědčování přátel, aby volili stejně	2	8	16	73
Zapojování se do řešení veřejných problémů	2	13	34	50
Účasti na politických shromážděních	1	8	20	71
Setkávání s politiky	2	8	19	71
Práci pro politickou stranu	1	3	4	92

Pozn.: dopočet do 100 % v řádku tvoří odpovědi „neví“.

Jde o krizi systému?

Příznaky systémové krize na straně vládnoucích:

- Někteří politici a úředníci ve vrcholných funkcích se neostýchají lhát
- Někteří politici a úředníci ve vrcholných funkcích se neostýchají porušovat zákony
- Někteří politici a úředníci ve vrcholných funkcích podněcují ke korupčnímu chování a sami se nechávají korumpovat

Příznaky systémové krize na straně občanů:

- Roste počet lidí, kteří by dali přednost autoritativnímu režimu
- Roste sklon lidí házet politický establishment do jednoho pytle (*politika je svinstvo...*) a zdůvodnit tím vlastní občanskou pasivitu

Neporozumění a nedůvěra mezi politiky a občany ohrožují řešení nahromaděných problémů

Jak politiky přimět k tomu, aby lépe sloužili veřejnosti?

Přesný recept neznám.

Vím jen, že důležitý bude jak obecný kontext globalizace a evropské integrace, tak i vývoj na českém dvorku. Naše země trpí:

- Obecně: odtažitým přístupem k aktivní účasti na procesech evropské integrace
- Specificky: deformacemi vzniklými v průběhu „české cesty“ od „reálného“ socialismu k „reálnému“ kapitalismu: v oblasti zákonů, kompetence a efektivity veřejné správy, pronikání ekonomických zájmů do politického rozhodování (klientelismus, korupce), hluboké propasti nedůvěry mezi „námi“ a „jimi“

Náprava nebude určitě jednoduchá, vyžádá si čas a velké úsilí,
ALE JE MOŽNÁ!

Co dělat?

1. ODPREPAROVÁVAT VÝKON VEŘEJNÉ SPRÁVY OD DÍLČÍCH EKONOMICKÝCH A POLITICKÝCH ZÁJMŮ

- **Služební zákon** (vymezení role úředníků a politiků ve státní správě)
- Zákon o **prokazování původu majetku** (majetková přiznání)
- Zákon o **financování politických stran** (státní příspěvky)
- Zákon o **financování občanských sdružení** (daňové asignace)
- Zákon o **lobbingu**

2. ZAVÉST SYSTEMATICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ:

- **POVINNĚ: politiků** (viz Georgia, USA)
- **POVINNĚ: úředníků** (viz ENS, Francie)
- **členů politických stran** (politické vzdělávání s podporou státu prostřednictvím nadací jako v Rakousku a v Německu)
- **novinářů** (jen řemeslo nestačí, nutné je meritorní porozumění problematice)
- **občanů** (posilování občanské, sociální i finanční gramotnosti)

Co dělat?

3. PODPOROVAT RŮZNÉ FORMY DEMOKRACIE JAKOŽTO ÚČINNÝCH A NAVZÁJEM NEZASTUPITELNÝCH KONTROLNÍCH MECHANISMŮ. TO JEST DEMOKRACII

- **REPREZENTATIVNÍ** (význam zprostředkující role a kondice politických stran – politické strany jsou a i nadále budou důležitými hráči)
- **KORPORATIVNÍ** (tripartita na různých úrovních veřejné správy)
- **PARTICIPATIVNÍ** (role občanského sektoru)
- **DELIBERATIVNÍ** (demokracie je diskuse – TGM)
- **PŘÍMOU** (přijetí zákona o obecném referendu)

Žádná z těchto forem demokracie není ani všespasitelná, ani bezproblémová!

Co dělat?

4. ROZVÍJET UMĚNÍ KOMUNIKACE A SPOLUPRÁCE

- **posilovat kompetence** a nezávislost veřejnoprávních a neziskových médií
- Učit se **umění komunikace mezi koaličními stranami navzájem a mezi koaličními stranami a opozicí**
- **iniciovat platformy tematických diskusí mezi politiky, úředníky, odborníky a občany** (např. Odborná komise pro důchodovou reformu)
- zvažovat **celonárodní tematické diskuse na závažná témata** (veřejná slyšení o budoucím směřování země, o problémech národní identity, o aktualizaci ústavy země apod.)

5. ZAČÍT U SEBE

Co mohu udělat pro to, aby politika sloužila veřejnosti, já sám?

Děkuji za pozornost!

